

D
1874
50

AZ ORSZÁGOS
M. KIR. MINTARAJZISKOLÁNAK
ÉS
RAJZTANÁRKÉPZŐNEK
ÉRTESITŐJE

AZ 1894—95. TANÉVRŐL.

AZ INTÉZET CZÉLJA, SZERVEZETE ÉS TANTERVÉNEK
KIVONATÁVAL,

VALAMINT A RAJZTANÁRVIZSGÁLATI SZABÁLYZAT TELJES SZÖVEGÉVEL

KÖZLI

KELETI GUSZTÁV

IGAZGATÓ.



BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

1895.

ORSZÁGOS

M. KIR. MINTARAJZISKOLA ÉS RAJZTANÁRKÉPZŐ

Budapesten, VI., Andrássy-út 71. sz.

AZ INTÉZET CZÉLJA ÉS FELADATA.

Az országos magyar királyi mintarajziskolának és rajztanárképzőnek feladata a jelenkor igényeinek és az ország szükségeinek megfelelő rajztanárok szakszerű kiképzése, valamint tehetséges ifjaknak, kik a képzőművészetek valamely ágára, különösen pedig a festészetre vagy szobrászatra szánják magukat, a hivatásukra szükséges ismeretek alapos megszerzésére alkalmat nyújtani.

Ezen céljainál fogva az intézet oktatást nyújt a képzőművészeteknek, alábbi tantervébe foglalt ágaiban, gyakorlati utmutatás és elméleti tanfolyamok segélyével.

TANTERV.

I. ALAK-RAJZ ÉS FESTÉS. (Figurális.)

I. OSZTÁLY.

Domború fész- és élő fejminták után való rajzolás. Télen 10, nyáron 15 heti órában.

II. OSZTÁLY.

Élő fejminták után való rajzolás. Télen 10, nyáron 15 heti órában.

III. OSZTÁLY.

Antik szoborminták és egész alakú élő mintákról való rajzolás (akt). E tanulmányok kiegészítéseül szolgálnak a bonczalaktani előadások és a gyors vázolás gyakorlása.

IV. OSZTÁLY.

Az élő fejminta festése. Elemi compositio-gyakorlatok stb. Télen heti 10, nyáron 15 órában. Ezen tanulmányokhoz csatlanak:

A *gyakorló festészeti szakosztály*,* melyben csupán művésznövendékek számára és külön tanár vezetése mellett az alakrajz és festészet nagyobb terjedelemben, hetenkint 30—35 óráig tanítatik; úgyszintén:

A *női festészeti osztály*,** művésznövendékek számára, melyben alak- tájkép- és csendélet festés gyakoroltatik körülbelül heti 10 órában.

II. ÉKÍTMÉNYES RAJZ ÉS FESTÉS. (Ornamentika.)

I. OSZTÁLY.

Domború ékítmények rajzolása, különös tekintettel a forma-érzék és a kézbeli ügyesség fejlesztésére.

A különböző rajzszerkezetek kezelésében, valamint a külön előadási módokban való gyakorlatok. Hetenkint 6 óra.

II. OSZTÁLY.

Ékítmény elemek rajzolása, különös tekintettel a stílek tanulmányozására, s ezzel kapcsolatban tervezési gyakorlatok. Folytatása a rajzgyakorlatoknak domború mintákról. Geometriai síkékítmények. Vázolgatás. Hetenkint 6 óra.

* Az epresketben (Bajza u.) e célra emelt külön épületben.

** Ideiglenesen a budai várbaárban.

III. ÉS IV. OSZTÁLY.

Elmélkedések a művészeti formák fejlődéséről a különböző nemzeteknél különböző korszakokban.

Az intézet főszoftvény-, fénykép-, metszet- és könyvtárában őrzött művek ékítményes motívumainak tanulmányozása és vázolatgatása. Az országos iparművészeti muzeumbeli és egyéb eredeti műtárgyak felvétele. Egyszerűbb ékítményes részletekre és ilyenek összetételére terjedő compositio-gyakorlatok. Önálló tervezgetés az iparművészet különböző ágai s a dekoratív építészet köréből, u. m. szövetek, butorok, sgraffitó, keramikai művek, fémöntvények és egyéb műtárgyak. Hetenkint 8 óra.

Ezenkívül a IV. osztály növendékei heti két órában ismétlés-képen domboru minták után való rajzolást is gyakorolnak.

III. ÉPÍTÉSZEZET.

Az építészeti rajz- és stiltanulmányok, heti 8 órában, csak a III. osztályban kezdődnek. Szükséges előzményöket képezi a megelőző két osztályban szerzendő geometriai ismeret és rajzbeli gyakorlottság.

III. OSZTÁLY.

Műszaki rajzgyakorlatok, előkészítésül a műépítészeti alaktanra. Árnyékszerkesztés, intenzitási gyakorlatok.

a) *Elmélet.* A műépítészeti stilek fejlődésének ismertetése; azok elemzése és összehasonlítása.

b) *Gyakorlat.* Részletes tanulmányok rajzolása, különösen az ókori remek építészet köréből válogatott minták nyomán.

IV. OSZTÁLY.

a) *Elmélet.* A műépítészeti stilek folytatólagos ismertetése. Közép- és újabbkori építészet.

b) *Gyakorlat.* Tanulmányok rajzolása a középkori (román, góth) és újabbkori (renaissance, barok) építészet köréből vett jeles példák nyomán.

IV. MŰHELYI RAJZOLÁS.

Hetenkint két órában a III. és IV. osztály részére.

Ipari vagy építészeti tárgyak kivitelének alapjául szolgáló rajzok készítése, egy tized, egy ötöd, fél, vagy valódi nagyságban, és pedig: elő- és oldalnézetben, alaprajzban, vízszintes és függélyes metszésekkel, a különböző anyagok szerkesztésének feltüntetésével. Részletrajzok valódi nagyságban, az alakok és prophilok ábrázolásával. A III. osztályban a példák a butor- és épület asztalosság, — a IV. osztályban az építészet köréből vétetnek.

V. VÍZFESTÉSZET.

Csupán nők részére, heti 8 órában.

Edényneműek, csendéleti tárgyak, virágok, különböző növények s ilyenekből összetett csoportok; himzési s szövet minták, iparművészeti tárgyak természet utáni megfestése, valamint fej tanulmányok élő mintáról.

Vége egyes kirándulások a tájfestészet tanulmányozása szempontjából.

VI. MINTÁZÁS.

A) RAJZTANÁRJELÖLTEK RÉSZÉRE.*

I. OSZTÁLY.

Mintázási gyakorlatok, különösen domború ékítményes minták, valamint az emberi test egyes részeit ábrázoló föszminták nyomán, ezek nagyságának megfelelő mérvekben. Hetenkint 6 óra.

* Az Eötvös-utca 6. sz. a. bérelt ideiglenes helyiségben.

II. OSZTÁLY.

Ékítményes mintázási gyakorlatok lapminták után és domborművű mintázási gyakorlatok teljes idomú főszminták nyomán, adott mérvek szerint. Hetenkint 6 óra.

B) SZOBRÁSZNÖVENDEKÉK RÉSZÉRE.*

Antik, élő minta után fej és egész alak (akt), valamint állattanulmányok, önálló compositiók.

VII. GEOMETRIA.

1. *Elemi geometria.*

Bevezetés.

I. PLANIMETRIA.

Heti 4 óra előadás és 2 óra rajzolás az I. osztály számára.

1. A *térelemek* (pont, egyenes) helyzeti vonatkozásai és az egyenesvonalú idomok képzése általában.
2. Az *alapidomok* (véges egyenes, kör, szög, öv) helyzeti és metrikus vonatkozásai.
3. A *főidomok*, és pedig:
 - a) az *egyenes vonalúak* (pont- és sugársor, tört egyenes, három-, négy- és sokszög) alkotó részei, projectivitása (congruentia, affinitás és axialis symmetria, hasonlóság és centrikus symmetria, collineatio és involutió), transversálisai és területe.
 - β) a *görbe és vegyes vonalúak*, és pedig:
 - a) A *kör*; vonatkozások a térelemek- és az előbb tárgyalt idomokra (projectivikus, potenciális, polárikus és harmonikus tulajdonságok), kerület és terület.

* Az epreskertben (Bajza u.) levő külön épületben.

b) A kúpszeletek elemei.

c) A cycloisok, evolvensok és az alkalmazott csigavonalak leírása és szerkesztése.

Constructiv feladatok az egész tárgykörből.

II. STEREOMETRIA.

A stereometria az orthogonális ábrázolás előadásával van egyesítve és esetről-esetre tárgyalatik.

2. *Ábrázoló geometria.*

A) STEREOMETRIA ÉS ORTHOGONÁLIS ÁBRÁZOLÁS.

Heti 4 és 2 óra előadás és 2 óra rajzolás a II. és III. osztály számára.

I. STEREOMETRIA.

1. A *térelemek* (pont, egyenes, sík) helyzeti vonatkozásai és az egyenes vonalú és sík lapú idomok képzése általában.
2. Az *alapidomok* (kitérő [torz] egyenespár, pont és sík, egyenes és sík, lapszög, réteg, testszög) helyzeti és metrikus vonatkozásai.
3. A *főidomok*, és pedig:
 - a) a *síklapúak* (szögletes testek) [hasáb, gúla és általános polyeder] alkotó részei, transversális síkjai, congruentiája és axiális symmetriája, hasonlósága és centrikus symmetriája, felülete és köbtartalma.
 - β) a *görbe- és vegyeslapúak* (gömbölyű testek) [henger, kúp, gömb] alkotórészei, transversális síkjai, stb. — mint előbb.

Constructiv feladatok az egész tárgykörből.

II. ORTHOGONÁLIS ÁBRÁZOLÁS.

1. Bevezetés.
2. A térelemek ábrázolása két és több képsíkon.
3. A térelemek relatív vonatkozásai, különösen metszések, távolságok és szögek.
4. A sík idomok ábrázolása.
5. A testek (hasáb, gúla, henger, kúp, forgástestek) ábrázolása; relatív vonatkozásaik a térelemekre és egymásra.
6. Megvilágítási viszonyok, u. m. vetett, saját árnyék és a megvilágítás intenzitása.
7. Idomok helyzettranszformációi; képsíktranszformációk.
8. Az orthogonális és klinogonális axonometria elemei.
9. Constructiv feladatok az egész tárgykörből.

Jegyzet. A 6. és 7. pontban foglaltak alkalmilag tárgyaltnak.

B) CENTRÁLIS ÁBRÁZOLÁS (PERSPECTIVA, LÁTSZATTAN.)

Heti 2 óra előadás és 2—8 óra rajzolás, a III. és IV. osztály számára.

Bevezetésül: látszati képek szerkesztése az orthogonális ábrázolási mód alapján.

I. ELMÉLETI RÉSZ.

1. A térelemek (pont, egyenes és sík) *centrális ábrázolása* és *helyzeti megállapítása* egy síkon.
2. A térelemek *helyzeti vonatkozásai*: metsző egyenesek, két sík metszése. Vegyes helyzeti feladatok.
3. A térelemek *méretes vonatkozásai*: szöghajlásuk a képsík iránt, síkban fekvő elemek forgatása, valódi nagyságok megállapítása, egyenesek osztása, adott osztás átvitele osztó egyenesek által, az osztási kör; az egyenesnek és a síknak szög szerinti vonatkozása. Síkok hajlási szögei, síkok elhelyezése adatok szerint.

4. Segédműveletek korlátolt képsíkon: összevonási középpont alkalmazása, összevont segédkép, egyenlőközű egyenesek képeinek szerkesztése iránypont használása nélkül.
5. Különböző mértékegységek és lépték rendszerek alkalmazása, hálók.
6. Az elnyúlások és visszás helyzetek határai.
7. A kör és más sík görbék centrális ábrázolása.

II. GYAKORLATI RÉSZ.

Heti 2—8 óra rajzolás leginkább a IV. osztály számára.

1. Ékített síkok centrális ábrázolása.
2. Síkok által határolt testek, forgási testek, testcsoportok ábrázolása.
3. Az építészet köréből vett tárgyak.
4. Árnyékszerkesztés természetes és mesterséges világítás feltétele mellett.
5. Tükörképek a tükör síkjának különböző állásai mellett.
6. Adott látszati képek kifejtése (visszafejtése) és hibáinak javítása.
7. Látszati képek tervezete.

3. Geometriai módszertan.

Heti 2 óra előadás a IV. osztály számára.

1. A rajzoló geometria tananyagának módszeres kezelése a középiskola 4. alsó osztályában és a polgári iskolában, különös tekintettel az előadási képesség fejlesztésére.
2. Próbaelőadások.
3. A geodäsia és a situatio-rajzolás elemei egybekötve gyakorlati mérésekkel a mezőn.
4. A legszokásosabb geographiai fokhálózatok szerkesztése.

VIII. FESTÉSZETI BONCZALAKTAN.

I. ÉS II. OSZTÁLY.

Hetenkint 1 óra.

Az emberi test külalakját meghatározó csontok, inak, izmok idomai, kölcsönös aránya és mozgása törvényeinek magyarázata és rajzolása, fali ábrák, boncztani készülékek és az élő természetből vett minták nyomán.

IX. MŰVÉSZETEK TÖRTÉNETE.

II., III. ÉS IV. OSZTÁLY.

Hetenkint 2 óra előadás.

Összefoglaló képe a művészileg szép eszményének, a mint az a különböző népeknél, különböző korszakokban az építészet, festészet és szobrászat, valamint a magasabb műipar termékeiben nyilvánult.

A régi keleti népek, valamint Görögország és Róma, utóbb a középkor és a renaissance művészetének története.

X. NEVELÉS ÉS OKTATÁSTAN.

A) ÁLTALÁNOS NEVELÉSTAN

A III. OSZTÁLYÚ RAJZTANÁRJELÖLTEK SZÁMÁRA.

Heti 1—2 órában.

A nevelés fogalma és a neveléstan felosztása. A testi nevelés körében szem előtt tartandó szabályok, különös tekintettel az iskolai egészségtanra. *Az értelmi nevelés körében* követendő főbb szabályok ismertetése, kapcsolatban a szemlélődő, képzetalkotó,

gondolkozó, emlékező és képzelődő lelki tehetségeknek tüzetes leírásával, a logika tételeinek ismertetésével. A *kedély-neveléstan* föltételei, összeköttetésben a különféle érzelmek, hangulatok és indulatok leírásával, különös tekintettel a szépízlés fejlesztésének szabályaira.

Az *erkölcsi nevelés* körében érvényesítendő szabályok, az ösztönöknek, vágyaknak, hajlamoknak, szenvedélyeknek, a vérmérsékletnek és az egyéni jellemvonásoknak ismertetésével kapcsolatban. Az iskolai nevelés és fegyelemtartás tételei kellő tekintettel az egyes iskolák növendékeinek erkölcsi fejlettségére és a nemzeti nevelés követelményeire. Az iskolai nevelésre és fegyelemtartásra vonatkozó irodalomnak rövid áttekintése és a közoktatásügyi kormány által kiadott s ezen teendőkre vonatkozó rendeletek ismertetése.

B) ÁLTALÁNOS OKTATÁSTAN

A IV. OSZTÁLYÚ RAJZTANÁRJELÖLTEK SZÁMÁRA.

Heti 1—2 órában.

Az oktatástan fogalma és felosztása. Az oktatás körében szem előtt tartandó főelvek és az ezekből származó szabályok ismeretése.

Az *iskolai oktatás* célja tekintettel az egyes tanintézetek feladatára. A tananyag megállapítására vonatkozó általános oktatástani szabályok ismertetése, különös tekintettel az egyes iskolák számára készült *tantervek* azon részleteire, a melyek a rajzolás tanítására vonatkoznak. A *tanmenetek* megállapítására vonatkozó általános szabályok. A *tanalakoknak*, nevezetesen a közlő vagy előadó tanalaknak, az előmutató, a kikérdező, a kifejtő, az önoktató és az emlékeltető tanalaknak ismertetése és az ezekre vonatkozó oktatástani tételek. Az egyes tanítási órák helyes felhasználására vonatkozó oktatástani szabályok. Az oktatástanra vonatkozó irodalom ismertetése, különös tekintettel a rajztanítás

módszerének fejlődését feltüntető művekre. — A magyar közoktatásügy fejlődésének rövid története, kapcsolatban az általános neveléstörténet főrészeinek ismertetésével. — A kormány által kibocsátott módszertani utasítások ismertetése.

XI. MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM.

III. OSZTÁLY.

(Heti 1 óra.)

I. Téli félév: *Nyelvtan és stilisztika*. (A magyar nyelv jellemző sajátosságai;) szerkesztéstan; a prózai irásművek.

II. Nyári félév: *Újabbkori magyar költők magyarázata*. (Aesthetikai fejtegetéssel; különös tekintettel a leiró, festői és plasztikai helyek feltüntetésére.)

Stilusgyakorlatok: félévenként egy dolgozat, a kijelölt s a növendékek külön viszonyaihoz alkalmazott tételek köréből.

IV. OSZTÁLY.

(Heti 2 óra.)

I. Téli félév: *A régibb magyar irodalom (1772-ig) áttekintése*. (Különös tekintettel a középkori könyvfestés és diszítésre.)

II. Nyári félév: *Az újabbkori magyar irodalom áttekintése*. (1772—maig), különös tekintettel a szerkesztés és előadás művészibb kivitelére.

Stilusgyakorlatok: mint a III. osztálynál.

A fentebbiekben ismertetett tanterv, kivéve a vízfestést, egész terjedelmében az intézetnek csakis rajztanárjelölt növendékeire nézve irányadó. A rajztanítónőjelöltek; úgyszintén mindket nem-beli művésznövendékek különleges igényeiknek megfelelő oktatásban részesülnek.

KIVONAT

AZ INTÉZET ALAPSZABÁLYAIBÓL ÉS KÜLÖN HATÁROZATAIBÓL.

Az intézeti tanulók, külön céljaikhoz képest vagy rajztanárjelöltekül, vagy művésznövendékekül iratnak be.

A rajztanárképzőnek teljes tanfolyama 4 évre terjed.

A művésznövendékek tanfolyama nincs az évek bizonyos számához kötve; a mennyiben azonban valamely művésztanuló három éven túl akarná az intézetet látogatni, annak megengedése a tanári kar határozatától függ.

A rajztanárjelöltek befogadásának föltételeire nézve az alább közölt rajztanárvizsgálati szabályzat 5 §-a irányadó.

A művésznövendék fölvételére megkivántatik, hogy a teljes polgári iskolát vagy a középiskolának legalább hat osztályát végezte legyen.

Oly jelentkezők, a kik felöltő hivatást tanusítanak, az igazgatóság javaslata alapján, miniszteri engedélylyel a rendes növendékek közé fölvehetők akkor is, ha a közép- vagy polgári iskolának csupán négy osztályát, de jó sikerrel, végezték.

Mind a rajztanárjelöltek, mind a művésznövendékek fölvételének közös föltételei:

a) a 16-ik korév betölte;

b) ép látérzék;

c) némi gyakorlottság a szabadkézi rajzolásban, melynek kellő foka esetleg külön fölvételi vizsgálat útján igazolandó.

A fölvétel általában ideiglenes jellegű, s csak félévi látogatás és ezalatt kitüntetett szorgalom és tehetség alapján történik a végleges fölvétel.

Az intézet tanfolyamaiban, a rendelkezésre álló tanhelyiségek által korlátozott számban, nők is vehetnek részt, ha a szabadkézi rajzolásból kívánt előkészültséget igazolták.*

Az tanulók fölvétele minden tanfélév kezdetén, szeptember illetőleg február hó elején eszközöltetik. A tanfélév folyamában a fölvétel csak igen méltányolandó okok alapján és kivételesen engedélyeztetik.

Az ösztöndíjas rajztanárjelöltek a képesítő vizsgálatnak magukat alávetni kötelesek.

A rajztanárvizsgálatok rendjét és módját külön szabályzat állapítja meg, melynek teljes szövege alább olvasható.

Az intézeti növendékek művei időnkint közszemlére kiállítatnak az iskola helyiségeiben.

A tanév szeptember hó elején kezdődik s június hóban végződik. Június hava közepétől annak végeig a képesítő vizsgálatok tartatnak.

Az intézet minden tanítványa minden tanév elején beiratási díjúl 2 forintot fizet az intézeti könyvtár gyarapítására.

A rendes növendékek egész évi tandíja 10 forint. A vendéglátogatók tandíja magasabb, s időről időre a viszonyokhoz képest állapíttatik meg.** A nők közül azok, kik rajztanítónői képesítésre készülnek, évi 10 frt, — a művésznövendékek a mindenkori vendéglátogatói tandíjat fizetik.

Szegény sorsú, tehetséges és szorgalmas növendékek a tandíj fizetése alól fölmentethetnek.

A tandíjak az állampénztárba folynak.

Az intézet szegényebb sorsú tehetségesebb növendékei, külö-

* A rajztanítónőjelöltekre nézve l. a rajztanárvizsgálati szabályzat 5. §-át.

** Az 1886—87-ik tanévtől kezdve — további intézkedésig — a vendéglátogatók egész évi tandíja ministeri rendelettel 40 forintban állapíttatik meg.

nösen pedig a rajztanárjelöltek számára rendelt állami ösztöndíjak elnyerésére évenként nyilvános pályázat hirdettetik.

A pályázati föltételek rendszerint a következők:

1. Hitelesen igazolandó:

a) hogy a pályázó ép látérzékű s legalább 16 éves korát már betöltötte;

b) hogy készütség tekintetében az intézetbe fogadás fentebb jelzett általános föltételeinek megfelelni képes.

2. A készütség kellő foka eshetőleg külön vizsgálat után igazolandó.

3. Az ösztöndíj csak egy évre adományoztatik; tovább élvezete a tanév folyamában s az évi vizsgálatok után kitüntetett haladástól függ.

4. A kellően fölszerelt kérvények, rajzmunkálatok mellékletével, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címelve, az évenként szabályszerűen kihirdetett határidőig a m. kir. rajztanárképző igazgatójához nyújtandók be. (Budapest, VI. kerület, Andrassy-út 71.)

A pályázat eredményét a tanártestület bírálja meg s ennek indokolt javaslata alapján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter határoz.

Itt megjegyeyztetik, hogy az intézetbe belépő új növendék az első évben sem tandíjelengedésre, sem ösztöndíjra nem számíthat.

Az állami ösztöndíjas rajztanárjelölt, mielőtt az ösztöndíj számára folyóvá tétetnék, térítvényt ír alá, melyben az államsegély kedvezményével kapcsolatos kötelezettségek hű teljesítése iránt fogadást tesz.

Az állami ösztöndíjas rajztanárjelöltek a képesítő vizsgálat kiállása s az oklevél kinyerése után nem tarthatnak már ennél fogva jogot valamely állami tanintézetnél leendő alkalmaztatásra; ha ellenben valamely nyilvános iskolához rajztanárokul vagy rajztanítókul a vallás- és közoktatásügyi minister részéről kineveztetnek, a kinevezést elfogadni s a rájuk bízott tanszéket a rendes

illetmények élvezete mellett legalább három évig ellátni kötelesek, különben az ösztöndíjat visszafizetni tartoznak.

A szorgalom élesztése és a haladás kitüntetése végett minden tanév végével jutalomdíjak osztatnak ki a legjelesebb növendékek között.

Művésznövendékek, vagyis olyanok részére, kik csupán valamely művészeti ágban (festészetben, szobrászatban) óhajtják magukat kiképezni, szintén — évenként összesen 1500 frtra menő — ösztöndíjak adományoztatnak.

AZ INTÉZET TAN- ÉS SEGÉDSZEMÉLYZETE

AZ 1894—1895-IKI TANÉVBEN.

Igazgató:

KELETI GUSZTÁV, akadémiai képiró, királyi tanácsos, a M. Tud. Akadémia és a Kisfaludy-társaság tagja, a Ferencz József-rend és a porosz III-ik osztályu vörös sas-rend lovagja, Officier de l'instruction publique, a m. kir. iparművészeti iskola igazgatója, az orsz. képzőművészeti tanács, valamint a szerzői jogi állandó szakértő bizottság tagja, a m. kir. rajztanár-vizsgáló bizottság elnöke, az orsz. képzőművészeti társulat alapító tagja.

Tanárok:

1. LOTZ KÁROLY, akad. képiró, a gyakorló festészeti szakosztály tanára, a Ferencz József-rend és a III-ad oszt. vaskorona-rend lovagja, a bécsi cs. kir. művészeti akadémia tiszteleti tagja, az országos képzőművészeti tanács tagja.

2. SZÉKELY BERTALAN, akad. képiró, az alaki (figurális) rajz és festészet rendes tanára, valamint a fest. boncztan előadója, a Ferencz József-rend és a francia becsületrend lovagja, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság alelnöke.

3. SCHULEK FRIGYES, akad. építész és építőmester, a M. Tud. Akadémia tagja, az építészeti rajz és stiltan rendes tanára, valamint a látszattannak előadója, a Ferencz József-rend lovagja, a hazai műemlékek országos bizottságának építésze, a M. Tud. Akadémia archæologiai bizottságának tagja, a bécsi «Bauhütte», a magyar mérnök- és építész-egylet, valamint a nemzeti torna egylet alapító tagja, a budapesti építő iparosok testületének, a m. régészeti és

anthropologiai társulatnak, az orsz. képzőművészeti társulatnak tagja, több diszoklevél és egyéb kitüntetés tulajdonosa, a budavári főegyház vezérépítésze, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja.

4. EBNER LAJOS akad. képiró, a női művésznövendékek tanfolyamának rendes tanára.

5. NADLER RÓBERT, műépítész-festész, az ékítményes és iparművészeti rajz rendes tanára, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja.

6. Ifj. VÁRDAI SZILÁRD, okl. rajztanár, az ékítményes rajzolás rendes tanára, a szemléleti látszattan előadója, s e. i. sz. az intézeti könyv- és metszettár őre.

7. BALLÓ EDE, akad. képiró, okl. rajztanár, az alakrajz kezdő tanfolyamának vezetője.

8. STROBL ALAJOS, akad. szobrász, a kor. arany érdemkereszt tulajdonosa, a mintázás r. k. tanára, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja, az orsz. képzőművészeti társulat választmányi tagja.

9. NEOGRÁDY ANTAL, akad. képiró, a vízfestészet rendes tanára.

Kültanárok :

10. Dr. BADICS FERENCZ, a M. Tud. Akademia tagja, a budapesti I. ker. kir. kath. gymnasium igazgatója, a magyar nyelv és irodalom előadója, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja stb.

11. BENCZÚR BÉLA műépítész, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja, a műhelyi rajzolás vezetője.

12. KOVÁCH GÉZA, okl. rajztanár, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára, a nők számára szervezett geometriai tanfolyam előadója, egyuttal az ékítményes rajzolás és a szemléleti látszattan kisegítő tanára.

13. LORÁNFI ANTAL, akad. szobrász és okl. rajztanár, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja, oktatja a rajztanárjelölteket a mintázásban.

14. Dr. PASTEINER GYULA, kir. m. tud. egyetemi ny. rendes

tanár, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja stb. Előadja a művészetek történetét.

15. PÉTERFY SÁNDOR, a budapesti áll. polg. tanítónőképezde r. tanára, az «Eötvös» segély-egylet elnöke, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság póttagja stb., a nevelés- és oktatástan előadója.

16. PÓRSZÁSZ JÓZSEF, okl. mérnök és m. kir. főreáliskolai r. tanár, az orsz. közoktatási tanács bíráló tagja, és a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja; — az elemi és ábrázoló geometria és a geometriai módszertan előadója.

Kisegítő tanerő :

Özv. KOMÓCSY JÓZSEFNÉ okleveles rajztanítónő az alak- és ékítményes rajzolás osztályokban.

Számvevő :

Csik-rákosi CSÁSZÁR DÉNES, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteri számvizsgáló.

Szolgaszemélyzet :

1. HERSITZ KÁROLY, egyuttal házi gondnok.
2. FEJES JÓZSEF, egyuttal kapus.
3. BEDECS ANTAL.
4. GYARMATI ANDRÁS.
5. KLEMENT ANTAL.
6. CSÖPPÜ ISTVÁN.
7. REINISS ANDRÁS, gépész-fűtő.

AZ INTÉZET TANESZKÖZEI,

a) LAPMINTÁK.

1. Az egyes szakosztályok tanárai által készült ékítményes és stiltani, építészeti, távlati és boncztani fali táblák.

2. Építészeti műemlékek, iparművészeti tervrajzok, szoborművek és a régi és újabb mesterek jelesebb compositióinak rész-

metszetű és fényképmásolatai (nem másolás, hanem csupán tanulmányozás céljára).

b) DOMBORÚ MINTÁK.

1. Régi és újabbkori jeles szoborminták és fejminták, valamint egyes testrészek természet után készült főszoztvényei.

2. Régi és újabbkori jeles ékítmények és építészeti részletek főszoztvényei.

3. Az élő (fej- vagy alak-) minta. Élő férfiak és nők, kik előzetes alku szerint naponként több órán át, meghatározott díjazás fejében mintául állanak és ülnek a növendékek előtt. (Az intézetnek élő minták díjazására fordított évi költsége kétezer forint.)

c) VEGYES TANESZKÖZÖK ÉS KÉSZÜLÉKEK.

Ide tartoznak a távlati készülékek, geometriai testminták, boncz-tani præparatumok s az iskolával szomszédos «műcsarnok»-ban elhelyezett országos iparművészeti muzeumból tanulmány céljaira időnkint kiszemelt és átengedett műtárgyak stb.

d) A KÖNYVTÁR

tartalmazza: 1. a kül- és belföldi jelesebb szakfolyóiratok főbbjeit; 2. a képzőművészet és magasabb műipar, valamint a sokszorosító művészetek történelmére, fejlődésére, a műszaki eljárásokra, valamint a képzőművészet különböző ágainak segédtudományaira vonatkozó forrásműveket és kézikönyveket, mely szakművek köréből az intézet évi javadalmazásához és szükségletéhez képest folyvást gyarapíttatik. A könyvtárban jelenleg 4667 kötet és 38,825 db műlap őriztetik, összesen 64,372 frt 22 kr. értékben.

A könyvtár olvasótermét az intézet növendékei — e célra kijelölt órákban — ismereteik gyarapítása végett sűrűn látogatták.

ÚJ SZABÁLYZAT A RAJZTANÍTÁSRA KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATOKRÓL.

A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. minister úr ő nagyméltóságának kezdeményéből a rajztanárképzés és képesítés újabb rendezése ügyében egybehívott szaktanácskozmány által a rajztanár- és rajztanító-képesítésre vonatkozólag elkészített szabályzat a nevezett minister úrnak 1894. évi június hó 6-án 1146. sz. alatt kelt magas rendeletével életbeléptetés végett leküldetvén, a vizsgálatok ezentúl e szabályzat szerint tartatnak meg.

A fenti rendelet intézkedéseiből tájékozásul közöltetnek a következők:

Az új szabályzatot illetőleg a vallás- és közoktatásügyi minister úr fentartja magának a jogot, hogy a vizsgáló bizottság javaslatára oly alapos szakképzettségű egyéneknek is megengedje a vizsgára bocsáttatást, kik a szabályzat 5. §-ában megállapított tanulmányi előfeltételeknek csak részben feleltek meg; — a rajztanítónő jelöltekre nézve ugyancsak a vizsgáló bizottság javaslatára szintén fentartja magának a nevezett minister úr az előirt tanulmányi előfeltételeknek részbeni elengedését, nevezetesen pedig a magánúton szerzett megfelelő előképzettség esetében az attól való eltekintést, hogy az illetők előismereteiket nyilvános tanintézetekben szerezték legyen meg.

Az orsz. mintarajziskola- és rajztanárképző tananyagának az új szabályzat életbe léptetése folytán szükséges kiegészítéseül a következő új tantárgyak rendszeresítették:

1. A vízfestés egy új tanerővel a női osztályban ;
2. a magyar nyelv- és irodalom mindkét nembeli tanár- és tanítójelölt növendékek számára ;
3. a szép- és rondírás mindkét nembeli tanár- és tanítójelölt növendékek számára, és
4. a mértani szakok a tanítójelölt nőnövendékek számára.

A vizsgáló bizottság jegyzőjeül dr. Radnay Rezső vallás- és közoktatásügyi ministeri fogalmazó neveztetett ki.

A szabályzat szövege a következő :

1. §. Nyilvános középiskolánál, tanítóképzőnél, felső nép- és polgári iskolánál, felsőbb leányiskolánál és ipariskolánál rajztanár vagy rajztanítóul (rajztanítónőül) rendszeresített minőségben csak szabályszerűen képesített egyének alkalmazhatók.

2. §. A vizsgáló bizottság. a) A rajztanításra képesítő vizsgálatok külön országos bizottság előtt tartatnak meg.

b) Ezen bizottság áll: az elnökből, az alelnökből, a tudományegyetem, a kir. József-műegyetem, az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet, az állami polgári iskolai tanítóképző intézet, valamint a különböző iskolák és az érdekelt szakkörök megfelelő számú képviselőiből. A bizottság elnökét, alelnökét és tagjait öt-öt évi időtartamra a vallás- és közoktatásügyi minister nevezi ki.

c) A vizsgáló bizottság a szükséghez képest csoportokban működik.

d) Az elnök, akadályoztatása esetén az alelnök, a bizottság mindennemű értekezletein és tanácskozásain és a vizsgálatokon elnököl ; a bizottság ügykezelését vezeti. Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szava dönt.

e) A vizsgáló bizottság hivatalos pecsétjén Magyarország koronás címere látható ezzel a körirattal: «A m. kir. rajztanár-vizsgáló bizottság pecsétje 1878.»

3. §. A képesítés nemei. Rajztanításra képesítést lehet szerezni :

a) Középiskolák és középfokú ipariskolák számára, még pedig

α) szabadkézi rajz és rajzoló geometriából, vagy

β) ezen tantárgyaknak csak egyikéből.

- b) Tanítóképzők, polgári iskolák és ipartanműhelyek számára.
- c) Iparos tanoncziskolák számára.

Vége

d) Rajztanítónői képesítést tanítónőképző intézetek, polgári és felsőbb leányiskolák számára.

4. §. *Jelentkezés a vizsgálatra.* A képesítő vizsgálatra jelentkezésnek határideje rendszerint márczius hava 15-ike. A kihirdetés évenként a Budapesti Közlönyben, a vallás- és közoktatásügyi ministerium Hivatalos Közlönyében, a Középiskolai Tanáregyesület Közlönyében és a Néptanítók Lapjában történik meg.

A rajztanításra képesítő vizsgálatához bocsátásért a szabályszerűen bélyegelt és fölszerelt folyamodványt a bizottság elnökénél kell benyújtani.

A folyamodványhoz melléklendők:

a) a jelentkező rövid életrajza, melyben különösen kiképeztetésének főirányát, menetét és az arra fordított időt kell jeleznie;

b) keresztlevele, illetőleg születési bizonyítványa, melylyel igazolja, hogy legalább 21-ik életévét betöltötte;

c) tanulmányi és az előirt általános műveltséget igazoló egyéb bizonyítványok;

d) hatósági orvos által kiállított bizonyítvány jelentkezőnek a rajztanításra testileg alkalmas voltáról;

e) a geometriai, építészeti, szabadkézi, esetleg műipari rajz köréből való dolgozatai;

f) ha a jelentkező közszolgálatban áll, előljárósága, különben pedig közhatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvány; végre

g) esetleg valamely tanintézetnél rajztanítói minőségben folytatott működésről szóló bizonyítványok.

A folyamodványban a jelentkezőnek ki kell jelentenie, hogy a képesítésnek a 3. §-ban felsorolt nemei melyikét kívánja megszerezni.

5. §. *Az előképzettség mértéke.* a) A középiskolai és középfokú ipariskolai rajztanításra képesítő vizsgálatához (3. §. a) az

érettségi bizonyítvány és a rajztanárképző tanfolyamának elvégzése kívántatik.

b) A tanítóképzői, polgári iskolai és ipartanműhelyi rajztanítói vizsgálatához (3. §. *b*) az érettségi bizonyítvány vagy elemi iskolai tanítói oklevél és a rajztanárképző vagy polgári iskolai tanítóképző rajztanítói szakcsoportjának elvégzése kívántatik. E vizsgálathoz felötlő tehetség, megfelelő általános műveltség és szakképzettség mellett, a vizsgáló bizottság meghallgatása után kivételesen külön miniszteri engedélylyel olyanok is bocsáthatók, kik érettségi vagy tanítói képesítő vizsgálatot nem tettek, de legalább hat közép- vagy polgári iskolai osztályt végeztek.

c) Az iparos tanoncziskolai rajztanításra képesítő vizsgálatához (3. §. *c*) a m. kir. iparművészeti iskola, a középipariskola, vagy hasonló irányú szakiskola jó sikerű elvégzése, avagy elemi iskolai tanítói oklevél kívántatik.

Felötlő tehetség, megfelelő általános műveltség és szakképzettség mellett a vizsgáló bizottság meghallgatása után külön miniszteri engedélylyel ezen vizsgálatához olyanok is bocsáthatók, a kik a fentebb elősorolt iskolákat nem végezték.

d) Tanítónőkészítői, polgári és felsőbb leányiskolai rajztanítónői képesítő vizsgálatra a kellő rajzi szakképzettséggel és elemi népiskolai tanítónői oklevéllel bíró nőket lehet bocsátani.

Felötlő tehetség, megfelelő általános műveltség és szakképzettség mellett a vizsgáló bizottság meghallgatása után külön miniszteri engedélylyel ezen vizsgálatához kivételesen oly nők is bocsáthatók, kik legalább négy polgári vagy felsőbb leányiskolai osztályt végeztek.

6. §. *A vizsgálat helye és alakja.* A rajztanításra képesítő vizsgálatok az orsz. magyar kir. rajztanárképző intézetben (Budapest, Andrássy-út 71. sz.) évenként rendszerint június hó második felében tartatnak meg.

A képesítő vizsgálat két részből áll:

a) zárthelyi és

b) szóbeli vizsgálatból.

A zárthelyi vizsgálat alkalmával tankönyvek vagy jegyzetek használata meg van tiltva. A felügyeletet a vizsgáló bizottságnak e végre kiküldött tagjai gyakorolják.

Szóbeli vizsgálatra csak oly jelöltek bocsáthatók, kiknek zárthelyi dolgozatait a bizottság elfogadhatónak találta.

7. §. *A képesítő vizsgálatok tárgyai és az ezekből követelt mérték.*

I. KÖZÉPISKOLAI ÉS KÖZÉPFOKÚ IPARISKOLAI RAJZ-TANÁROK VIZSGÁLATA.

A)

Kik mind a szabadkézi rajzból, mind a rajzoló geometriából nyernek képesítést.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

a) Alakrajzolás, egész élő alakról (akt); rendelkezésre álló idő 3 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és a feladat egy részének teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás és tervezés: színes ékítménynek vagy valamely iparművészeti tárgynak tervezése; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készült-ség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és perspectiva: valamely geometriai testcsoport vagy egyszerű műszaki tárgy derékszögű és perspectiv képének és megvilágítási viszonyainak ábrázolása különböző vilá-gítás feltétele mellett, rövid írásbeli magyarázattal; idő 6 óra.

f) Szemléleti perspectiva: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolás-sal; idő 2 óra.

g) Mintázás: féldomború ékítmény előállítása grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

h) Magyar nyelvi írásbeli dolgozat a műtörténelemből, nevelés-oktatástanból, vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria. A planimetriából: a térelemek viszonylagos vonatkozásai; az egyenesvonalú idomok alkotó részei, projectivitása, transversalisai és területe; a kör és vonatkozásai a térelemekre; kerülete és területe; kúpszeletek elemei; cikloisok, evolvensék és csigavonalok. A stereometriából: a térelemek viszonylagos vonatkozásai; a szögletes testek, henger, kúp és gömb származtatása, egybevágósága, szimmetriája és hasonlósága, felülete és köbtartalma. Szerkesztési feladatok.

b) Ábrázoló geometria. Ábrázolás egy és több képsíkon; a térelemek viszonylagos vonatkozásai; a síkidomok ábrázolása; a szögletes testek, henger, kúp és forgási testek ábrázolása; relatív vonatkozásaik a térelemekre és egymásra; megvilágítási viszonyok ábrázolása; a derékszögű és ferdeszögű axonometria elemei.

c) Perspektiva. Perspektiv képek szerkesztése az átmetszés módszere alapján. A térelemek centrális ábrázolása, viszonylagos vonatkozásai. Segédműveletek korlátolt képsíkon. Síkidomok centrális ábrázolása. Szögletes testek, henger, kúp és forgási testek, testcsoportozatok ábrázolása. Árnyékszerkesztés.

d) Anatómiai alaktan. Az emberi test külalakját meghatározó csontok, inak, izmok idomai, kölcsönös aránya és mozgása törvényei.

e) Műtörténelem és stílus. A régi keleti népek, Görögország és Róma, a középkor és renaissance műtörténelme.

f) Nevelés- és oktatástan kapcsolatban a pszichológia és a logika elemeivel. Az általános elvek és szabályok ismerete és ezeknek alkalmazása a rajz és szépírás oktatása körében. A középiskola szervezete: rajzi és szépírási tanterve és ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírásoktatás irodalma, a jelesebb

művek ismerete. A magyar közoktatásügy fejlődésének története, különös tekintettel a középiskolára.

g) Magyar nyelv és irodalom. Az újabbkori magyar irodalom áttekintése.

B)

Csupán szabadkézi rajz tanítására képesítő vizsgálat.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai ugyanazok mint A) alatt.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, különös figyelemmel a szerkesztésre

b) Anatómiai alaktan.

c) Műtörténelem és stíltan.

d) Nevelés- és oktatástan.

e) Magyar nyelv és irodalom.

Az utóbbi négy tantárgy az A) alatt követelt mértékben.

C)

Csupán rajzoló geometria tanítására képesítő vizsgálat.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai:

a) Alakrajzolás: fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és egy részlet teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkel jelölt vázlata nyomán műhelyi részletrajz kívánt nagyságban; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készültség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és perspectiva: valamely geometriai testcsoport vagy egyszerű műszaki tárgy derékszögű és perspectiv képeinek és megvilágítási viszonyainak ábrázolása, külön-

böző világítás feltétele mellett, rövid írásbeli magyarázattal; idő 6 óra.

f) Szemléleti perspectiva ; geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

g) Mintázás: féldomború ékítmény előállítására grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

h) Magyar nyelvi írásbeli dolgozat a műtörténelemből, nevelés-oktatástánból vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai ugyanazok mint A) alatt.

Megjegyzés. A B) és C) alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek, ha az A) alatti képesítést meg akarják szerezni, a tananyag-különbözetből kiegészítő vizsgálatot tartoznak tenni.

II. TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZETI RAJZTANÁROK ÉS POLGÁRI ISKOLAI VALAMINT IPARTANMŰHELYI RAJZTANÍTÓK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai.

a) Alakrajzolás: fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és egy részlet teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkel jelölt vázlata nyomán, műhelyi részletrajz, kívánt nagyságban; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készült-ség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és perspectiva: valamely geometriai test vagy testcsoport derékszögű és perspectiv képének ábrázolása, rövid írásbeli magyarázattal.

A derékszögű ábrázolásnál az esetleg előforduló áthatások és az árnyék szerkesztése is kívántatik; a rajz tussal kihuzandó. Idő 6 óra.

f) Szemléleti perspectiva: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabadkézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

g) Mintázás: féldomború ékítmény előállítására grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

h) Magyar nyelvi írásbeli dolgozat a műtörténelemből, nevelés-oktatástánból, vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra

i) Szépírás: próbaírás magyar és német folyó- és ronde-írással; idő 1 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon; különös figyelemmel a szerkesztésre.

b) Ábrázoló geometria: az egy és több képsíkon való derékszögű ábrázolás elvei, (pont, vonal, sík és síkidomok ábrázolása, egymáshoz való helyzetök, valódi nagyság és hajlás): a szögletes testek ábrázolása, síkmetszetei, áthatása, árnyékuk szerkesztése; ugyanezen feladatok megoldása a kúp, henger, gömb- és forgási testeknél a gyakorlatban előforduló egyszerűbb helyzetekben.

c) Perspectiva: az átmetszés módszere; a centrális vetítés elvei (pont, vonal, sík ábrázolása; iránypontok, irányvonalak; síkbeli idomok ábrázolása); a rövidített távolság és az osztópontok elmélete; egyszerű tárgyak perspectiv ábrázolása; a perspectiv árnyék szerkesztés elemei.

d) Műtörténelem és stíltan; a régi keleti népek, Görögország, Róma, a középkor és a renaissance műtörténelmének alapvonalai; az itten fellépő stíleket jellemző főbb vonások ismerete.

e) Nevelés és oktatástán, kapcsolatban a pszichológia és logika elemeivel: az általános elvek és szabályok ismerete és ezeknek alkalmazása a rajz- és szépírás oktatása körében. A tanítóképezde és polgári iskola célja és szervezete; ezen intézetek rajz- és szépírási tantervei és ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírás-oktatás irodalma, a jelesebb művek ismerete. A magyar nép-oktatásügy fejlődése története, különös tekintettel a polgári iskolára és tanítóképezdére.

f) Magyar nyelv és irodalom. Az újabbkori magyar irodalom áttekintése.

Megjegyzés. Az A) alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek a II., III. és IV. alatti képesítéssel is bírnak. A II. alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek a III. és IV. alatti képesítéssel is bírnak, de ha az I. alatti képesítést meg akarják szerezni, a tananyagkülönbözetből kiegészítő vizsgálatot tartoznak tenni.

III. IPAROS TANONCZISKOLAI RAJZTANÍTÓK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai:

a) Ékítményes rajzolás féldomború mintáról árnyékolással idő 10 óra.

b) Műhelyi rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkkel jelölt vázlata nyomán, műhelyi részletrajz kívánt nagyságban; idő 5 óra.

c) Építészeti rajzolás: egyszerű építészeti tárgy rajzolása tömör minta után árnyékszerkesztéssel; idő 10 óra.

d) Ábrázoló geometria és perspectiva: egyszerű geometriai testek derékszögű ábrázolása árnyékszerkesztéssel; ugyanezen testek perspectiv képeinek ábrázolása; idő 6 óra.

e) Szemléleti perspectiva: geometriai testek csoportjának szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

f) Magyar nyelvi írásbeli vizsgálat az oktatástanból vagy az irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: A térmennyiségek; általában; a vonalak helyzetei a síkban; idomok keletkezése; egyenesvonalú síkidomok egybevágósága, hasonlósága, szimmetriája. A kör, ellipszis, tojás-, kosár- és csigavonalak szerkesztése. Az egyenesvonalú síkidomok és a kör területének meghatározása. Testek ismertetése; ezek felülete és térfogatának kiszámítása.

b) *Ábrázoló geometria*: A vetítés fogalma; a pont, vonal és sík derékszögű ábrázolása és viszonylagos vonatkozásaik. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb és ezek összetételeinek ábrázolása, vetett és önárnyékuk szerkesztése.

c) *Perspectiva*: Alapfogalmak; egyszerű geometriai testek és testcsoportok perspectiv képeinek szerkesztése hozzáférhető iránypontok és alaprajz segítségével.

d) *Oktatástan kapcsolatban a pszichológia és logika elemeivel*: Az alsófokú ipariskolai rajzoktatás célja, tanterve; taneszközök, vezérkönyvek ismerete. A rajzoktatás módszere.

e) *Magyar nyelv és irodalom*: Az újabbkori magyar irodalom áttekintése.

IV. TANÍTÓNŐKÉPZŐI, POLGÁRI ÉS FELSŐBB LEÁNYISKOLAI RAJZTANÍTÓNŐK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

a) *Alakrajzolás*: fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) *Ékítményes rajzolás*:

a) *Ékítmény rajzolás*a domború mintáról árnyékolással; az egésznek felvázolása, a feladat egy részének teljes kidolgozása; idő 10 óra.

β) *Színes síkékítmény tervezése*, különös tekintettel a női kézimunkára; idő 5 óra.

c) *Aquarell-festés*: élő növényről vagy csendéleti mintáról; idő 5 óra.

d) *Ábrázoló geometria és perspectiva*: egyszerű geometriai testek derékszögű ábrázolása; árnyékszerkesztéssel; ugyanezek perspectiv képeinek ábrázolása; rövid írásbeli magyarázattal; idő 6 óra.

e) *Szemléleti perspectiva*: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabadkézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

f) *Magyar nyelvi írásbeli dolgozat* a műtörténelemből, neve

lés-oktatástanból vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 3 óra.

g) Szépírás: próbaírás magyar, német és ronde-írással; idő 1 óra.

2. *Szóbeli vizsgálat tárgyai:*

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, különös tekintettel a szerkesztésre.

b) Műtörténelem és stiltan: a régi keleti népek, Görögország, Róma, a középkor és a renaissance műtörténelmének alapvonalai; az ezekben fellépő stíleket jellemző főbb vonások ismerete.

c) Nevelés- és oktatástan kapcsolatban a pszichologia és logika elemeivel: az általános elvek és szabályok és ezeknek alkalmazása a rajz- és szépírás-oktatás körében. A polgári és felsőbb leányiskolák céljai és szervezete; ezen intézetek rajz- és szépírás-tantervei; ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírásoktatás irodalma; a jelesebb művek ismerete.

d) Magyar nyelv és irodalom: Az ujabbkori magyar irodalom áttekintése.

8. §. *Fölmentés a vizsgálat valamely tárgyából.* Oly jelöltek, kik önálló művészi vagy irodalmi dolgozatok, avagy előlegesen szerzett egyenlőértékű hazai képesítő oklevelekkel megfelelő képességeket a vizsgálat valamely tárgyából hitelesen igazolják, a vizsgáló bizottság ajánlatára ama tárgyakból teendő vizsgálat alól a vallás- és közoktatásügyi miniszter által fölmenthetők.

9. §. *Oklevél.* A vizsgálatot sikerrel letett jelölt, megfelelő oklevelet kap, melyet az elnök és a vizsgáló bizottságnak legalább két tagja ír alá.

Ezen oklevélben felsorolandók a vizsgálat tárgyai azon fokozat (kitünő, dicséretes, jó, elégséges) jelzésével, melyet a jelölt az egyes tárgyakból kiérdemelt. Ezenkívül az oklevélben meg kell említeni, vajjon hallgatta-e a jelölt és minő eredménnyel a rajz-tanárképző tanfolyamán előadott számtant és módszertanát.

10. §. *A vizsgálat ismétlése.* A vizsgálat ki nem elégitő eredménye esetén a jelölt a vizsgáló bizottság határozatához képest egy, esetleg két év múlva a vizsgálatot kijavíthatja, illetőleg ismételheti.

A ki második ízben megkísérlett vizsgálaton sem képes ki-elégítő eredményt felmutatni, azt csak legalább egy évi újabb tanulmány után lehet ismét vizsgálatra bocsátani.

A vizsgálat sikertelensége esetén a jelölt bizonyítványt kap, melyben ama körülmény, vajjon az egész vizsgálat ismétlésére avagy csak javításra utasított-e, továbbá vajjon csak bizonyos időre avagy végkép vettetett-e vissza, megemlítendő.

11. §. *Vizsgálati díjak.* A vizsgálati díj összegét a vallás- és közoktatásügyi minster külön rendelettel állapítja meg. Ezt a díjat a jelölt vizsgálat megkezdése előtt az elnök nyugtájára fizeti le. A díj alól fölmentésnek nincsen helye.

Ismétlő vizsgálat alkalmával, ha ez legfeljebb három tárgyra terjed ki, a díjnak felét, máskülönben az egész díjat kell fizetni.

Kiegészítő vizsgálatért fél díj jár.

12. §. *Ügykezelés.* A vizsgálatokról az elnök rendes anya- és jegyzőkönyveket vezet, melyeket a vizsgáló bizottság jelen volt tagjai aláírnak, s melyeknek hiteles másolatát az elnök a vizsgálati időszak végeztével jelentésével együtt a vallás- és közoktatásügyi minsterhez terjeszti fel, eredetijét pedig az irattárban őrzi.

13. §. *Külföldi oklevelek.* Külföldön nyert rajztanári és rajztanítói oklevelek Magyarország területén csak akkor válnak érvényessé, ha a vallás- és közoktatásügyi minster azokat, a vizsgáló bizottság javaslata alapján honosítja. Ennek föltételei a vizsgáló bizottság javaslata alapján esetről-esetre állapítatnak meg.

A M. KIR. RAJZTANÁR-VIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister az 1894-ben tartandó rajztanárvizsgálatról számított öt év tartalmára az 1893. évi 58,041. számú rendelettel a m. kir. rajztanár-vizsgáló bizottság elnökévé *Keleti Gusztávot*, az orsz. mintarajziskola és rajztanárképző intézet igazgatóját, alelnökeivé *Gyertyánffy Istvánt*, a budapesti áll. elemi és polg. tanítóképző igazgatóját és *Székely Bertalant*, a mintarajziskola és rajztanárképző tanárát, tagjaivá pedig a m. tud. egyetem, a József-műegyetem, a mintarajziskola és rajztanárképző-, a polg. isk. tanító-, valamint tanítónőképző, az iparművészeti iskola, az áll. ipariskola, a középiskolák, a műv. körök, s végre az iparosok képviselőit *Dr. Pasteiner Gyulát, Fölser Istvánt, Rauscher Lajost, Schulek Frigyes, Nádler Robertet, Gyulai Lászlót, Rucsinszky Lajost, Péterfy Sándort, Hollós Károlyt, Hegedüs Károlyt, Kolbenheyer Gyulát, Benczur Bélát, Loránfi Antalt, Balló Edét, Dr. Badics Ferenczet, Pórszász Józsefet, Volf Györgyöt, Feszty Árpádot, Strobl Alajost, Thék Endrét és Zsolnay Vilmost*, a rajztanár-vizsgáló bizottság jegyzőjévé pedig az 1893. évi 44,208. sz. rendelettel *Dr. Radnai Rezső* min. fogalmazót nevezte ki.

AZ INTÉZET RENDES NÖVENDÉKEINEK EGYÉVES ÖNKÉNTESI KEDVEZMÉNYE.

Az intézet azon növendékeire nézve, kik az intézetbe való belépésük előtt érettségi vizsgálaton át nem estek, életbe vágó jelentőséggel bír a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ő Nagyméltóságának 1888. évi február hó 13-án 6051. sz. alatt kelt leirata, melylyel az igazgatóságnak — e tárgyban tett felterjesztése eredményeül — tudomására hozatott, hogy az orsz. m. kir. mintarajziskolának, és rajztanárképzőnek az egy évi önkéntességi kedvezmény tekintetében a főgymnasiumokkal és főreáliskolákkal való egyenjogúsítása a m. kir. honvédelmi miniszterium részéről a cs. és kir. közös hadügyminiszteriummal egyetértőleg elismertett.

Miután a fenti egyenjogúsítás magyarázata körül könnyen félreértések merülhetnének föl, szükségesnek mutatkozik az intézeti növendékek szempontjából itt a következőket megjegyezni.

1. Az egyévi önkéntesség kedvezménye csakis az intézet *rendes növendékeit* illeti meg: minélfogva a vendéglátogatók arra igényt nem tarthatnak.

2. Azok, kik csak az intézet elhagyása után lépnek a hadköteles korba, amennyiben az előbbi pontban említett föltételnek megfelelnek, igazolni tartoznak, hogy az intézet teljes tanfolyamát szabályszerűen elvégezték.

3. Ha az intézet növendékét még a tanfolyam elvégzése előtt éri utól a hadkötelesség, ez esetben szükséges, hogy midőn az első

korosztályba lép, legalább az utolsó évfolyam, (a IV. osztály) tanulója legyen, mert ellenkező esetben, (ha például még csak a III. osztály tanulója volna a növendék, midőn először kell a sorozó bizottság elé állania) az egyévi önkéntesi kedvezményre igényt nem tarthat. Megjegyzendő, hogy azok is, kik az intézet legfelsőbb évfolyamába járnak, az első korosztályba való belépésük alkalmával, hitelesen igazolni tartoznak, hogy tanulmányaik befejezésével nem önhibájokból késtek el.

4. A 4. pontban említett növendékek, amennyiben minden feltételnek eleget tettek, egyévi önkéntesek gyanánt csakis feltételesen és a végleges határozatnak a tanulmányok befejezéseig való függőben tartása mellett, vétetnek fel. Miből következik, hogy azok, kik abban hagyják tanulmányaikat, avagy tanulmányaiknak kellő eredménnyel történt bevégezését a maga idejében nem képesek igazolni: *a három évi tényleges szolgálatra, illetőleg, ha a honvédséghez tartoznak, a honvédségi törvényszabta tényleges szolgálatra utólagosan behivatnak.*

5. A tanulmányok szabályszerű bevégezését a rajztanár- és rajztanító jelöltekre nézve a négy évi tanfolyam végén államvizsgálat útján szerzendő rajztanári, illetve rajztanítói képesítő oklevél, — a művésznövendékekre nézve pedig legalább három évi tanfolyamnak látogatását tanusító jó bizonyítvány igazolja, mely okmány az egyévi önkéntesek gyanánt feltételesen befogadott növendékek által közvetlenül a tanfolyam befejezése után, azok részéről, a kiknek pótvizsgát kell tenniök, legkésőbb a tanfolyam utolsó évének október 1. napjáig az illető csapattest parancsnokságához terjesztendő be.

6. Az intézet azon növendékeit, kik érettségi bizonyítvány alapján vétettek fel, a fenti intézkedések természetesen nem érintik.

AZ ÉV TÖRTÉNETÉBŐL.

A lefolyt tanév szeptember hó elején minden akadály nélküli megnyílt. A növendékek jelentkezésének aránya ezúttal is ugyanaz volt, mint évek óta mindig, s ennél fogva természetesen az új jelentkezőknek csak egy része volt fölvehető a helyiségek elégtelen volta miatt. Ennek tulajdonítandó, hogy az intézet a rajztanárok képzésével mindez ideig nem volt képes kielégíteni a keresletet.

*

Az intézet tananyaga két irányban nyert kibővítést. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister úr Ő Nagyméltósága ugyanis, az új rajztanárvizsgálati szabályzat életbeléptetésére vonatkozólag 1893. évi június hó 6-án 1146. sz. alatt kiadott magas rendeletével akként intézkedett, hogy azok a tantárgyak, melyek a vizsgálati szabályzatban mint vizsgálati tárgyak vannak előírva, de a rajztanárképző intézet tantervében eddig elő nem fordultak, az intézetben a rajztanár- és rajztanítójelöltek részére rendszeresen előadassanak. Ezek közül a vízfestés (nők részére), a magyar nyelv és irodalom, valamint a tanítónőjelölt nő növendékek számára előirt mértani szakok már az 1893—94-iki tanévben rendszeresítették. A folyó tanévben pedig az említettek mellé még a nők számára előirt *színes ékítmény* és a rajztanárjelöltek részére előirt *műhelyi rajzolás* illesztetett a tantervbe. Az előbbinek oktatásával NADLER RÓBERT intézeti tanár, az utóbbi rajzgyakorlatok vezetésével pedig BENCZÚR BÉLA műépítész, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára bizatott meg. (1895. évi január 19-én 60,676/894. sz. alatt kelt vm. rendelet.)

*

Az intézet tanári testületében a fent említetten kívül még az a változás történt, hogy az alakrajzolás második tanszékére a vallás- és közoktatásügyi Minister úr Ő Nagyméltósága — m. évi július hó 16-án 31,417. sz. a. kelt magas rendeletével — BALLÓ EDE akad. festőművészt, okleveles középiskolai rajztanárt méltóztatott kinevezni. Ezáltal AGGHÁZY GYULA, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanárának ugyanezen tanszakban helyettesként való működése egyidejűleg megszűnt. További változás abban történt, hogy DÖRRE TIVADAR, okl. rajztanár, az intézet kiegészítő tanára, a budapesti VI. ker. reáliskolához rendes rajztanárrá kineveztetvén, — a m. évi október 22-én 49,431. sz. alatt kelt magas miniszteri rendelettel kiegészítő tanáruul — KOVÁCH GÉZA, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára, intézetünknel a nők számára rendszeresített geometriai tanfolyam előadója, neveztetett ki.

*

Az intézet a lefolyt tanévben is akként volt elhelyezve, mint az előző tanévben. Az intézet központi épületének évek óta tervezett kibővítése közbejött akadályok miatt, fájdalom, a múlt évről is elmaradt, most azonban az előmunkálatok annyira előrehaladtak, hogy az építés a nyár folyamán tényleg kezdetét veheti. Az építés befejeztével régi baj szünik meg, a tanhelyiségek kibővülnek, ennek folytán valamivel több növendék lesz elhelyezhető, ezenkívül több tanári műterem fog rendelkezésre állani, mi által szintén régi, jogosult igények nyerhetnek kielégítést.

*

A múlt évi nagy szünidőben az ábrázoló geometriából a gymnasiumi rajztanárok részére ismét tartatott póttanfolyam, mely programmszerűen folyt le s jó sikerrel járt. Ez által a póttanfolyamok sorozata egyelőre befejezést nyert.

*

Nem csekély jelentőséggel bír az intézetre nézve az a körülmény, hogy az intézeti költségvetésbe — mint évről-évre visszatérő rendszeres tétel — 1000 frt vétetett fel oly célból, hogy az intézet körében működő fresco-festészeti osztály művésznöven-

dékei gyakorlatképen nagyobb szabású munkálatokkal legyenek foglalkoztathatók. Ez összeg már a folyó tanévben is nagy előnyére vált az intézetnek, mert lehetővé vált a jövő évi ezredéves kiállításon az intézet részére kijelölt helyiségeknek művészi díszítéséről gondoskodni olyképp, hogy ékítésül részben a fresco-festészeti iskola kiállításra szánt munkálatai szolgáljanak.

★

Az intézet növendékeinek társasköre ez idén is rendezett szünidei kiállítást igen jó sikerrel.

★

A növendékek egészségi állapota általában kielégítő volt. Fegyelmi tekintetben sem merült fel szüksége annak, hogy szigorúbb rendszabályok vétessenek alkalmazásba.

AZ INTÉZET NÖVENDÉKEINEK NÉVSORA

az 1894—95-iki tanévben.

I. OSZTÁLY.

Téli félév :

Behr Dezső
Branisce Viktor ✓
Buday Lajos (műv. növ.)
Bugáth Imre
5 Busitia János ✓
Csergő Lajos
Halász József
Hariss Béla
Király Lajos
10 Kruspér István (műv. növ.)
Medriczky István
Milutinovics Lyubisa (műv. növ.)
Nagy István
Német Imre
15 Oszwald Lajos
Reinfuss Ede
Schablik Károly
Sebestyén Károly (műv. növ.)
Spanyár Pál
20 Spitzer Vilmos (műv. növ.)
Szontagh Tibor
Tarr Rezső (műv. növ.)
Telegdy Árpád
Tóth László (műv. növ.)
25 Varju Tivadar
26 Wladár Ernő

Nyári félév :

Behr Dezső
Benedek Géza
Branisce Viktor
Buday Lajos (műv. növ.)
5 Bugát Imre
Busitia János
Csergő Lajos
Halász József
Hariss Béla
10 Hrabetz Nándor (műv. növ.)
Király Lajos
Krupér István (műv. növ.)
Medriczky István
Milutinovics Lyubisa (műv. növ.)
15 Nagy István
Német Imre
Oszwald Lajos
Reinfuss Ede
Schablik Károly
20 Sebestyén Károly (műv. növ.)
Spanyár Pál
Spitzer Vilmos (műv. növ.)
Szontagh Tibor
Tarr Rezső (műv. növ.)
25 Telegdy Árpád
Tóth László (műv. növ.)
Varju Tivadar
28 Wladár Ernő

II. OSZTÁLY.

Téli félév:

Dávid Miksa
 Demeter Róbert (műv. növ.)
 Glück Károly
 Háberditzel Károly
 5 Hidvégi Géza
 Illetskó Béla
 Janky Sándor
 Juszkó Béla (műv. növ.)
 Kovács László (műv. növ.)
 10 Krajna János
 Králik Gusztáv
 Kümmerle Pál
 Löschinger Hugó
 Olofson Gusztáv
 15 Percea Pál
 Reider Béla
 Simon Tivadar
 Szabó Wladimir
 19 Török Mihály (műv. növ.)

Nyári félév:

Dávid Miksa
 Demeter Róbert (műv. növ.)
 Glück Károly
 Háberditzel Károly
 5 Hidvégi Géza
 Illetskó Béla
 Janky Sándor
 Juszkó Béla (műv. növ.)
 Kovács László (műv. növ.)
 10 Krajna János
 Králik Gusztáv
 Kümmerle Pál
 Löschinger Hugó
 Olofson Gusztáv
 15 Percea Pál
 Reider Béla
 Simon Tivadar
 18 Szabó Wladimir

III. OSZTÁLY.

Téli félév:

Barajevác Szvetozár
 Csiky István
 Doby Samu
 Fleischer Mihály
 5 Gáll József
 Gasparik János
 Gulyás Károly
 Handmann Adolf
 Hölszky Sándor
 10 Kálóczy János
 Keményfi Jenő
 Lammel Antal
 Neubrunn Tóbiás
 Oszter István
 15 Vesztróczy Manó
 Widder Bódog
 Zorkóczy Gyula
 18 Zsebők János

Nyári félév:

Barajevác Szvetozár
 Csiky István
 Doby Samu
 Fleischer Mihály
 5 Gáll József
 Gasparik János
 Gulyás Károly
 Handmann Adolf
 Hölszky Sándor
 10 Keményfi Jenő
 Lammel Antal
 Neubrunn Tóbiás
 Oszter István
 Vesztróczy Manó
 15 Widder Bódog
 Zorkóczy Gyula.
 17 Zsebők János

IV. OSZTÁLY.

Téli félév :

Balló Emil
 Czóbel Gyula
 Mérő István
 Myskovszky Ernő
 5 Szirotka Szilárd
 Uferbach Jenő
 Vass Béla
 8 Watzke Rezső

Nyári félév :

Balló Emil
 Czóbel Gyula
 Mérő István
 Myskovszky Ernő
 5 Szirotka Szilárd
 Uferbach Jenő
 Vass Béla
 8 Watzke Rezső

GYAKORLÓ FESTÉSZETI OSZTÁLY.

Téli félév :

Bacsa András
 Bellony László
 Erdőssy Béla
 Glatz Oszkár
 5 Juhász Árpád
 Korcsek János
 Kölber Dezső
 Krenner Viktor
 8 Krucsay Ferencz
 10 Maly József
 Mendlik Oszkár
 Nagy Vilmos
 Oskó Lajos
 Reinhard Károly
 15 Székely Árpád
 16 Udvary Géza

Nyári félév :

Bacsa András
 Barsy Adolf
 Bellony László
 Erdőssy Béla
 5 Jenei Jenő
 Juhász Árpád
 Korcsek János
 Kovács Gyula
 Kölber Dezső
 10 Krenner Viktor
 Krucsay Ferencz
 Mendlik Oszkár
 Nagy Lajos
 Nagy Vilmos
 15 Báró Nyári Albert
 Papp Sándor
 Reinhard Károly
 Székely Árpád
 Udvary Géza
 20 Zeller Mihály

SZOBRÁSZATI OSZTÁLY.

Téli félév :

Abt Sándor
 Burger József
 Damkó József
 Führer Richárd
 5 Morgenstern Ede
 Rausch Béla
 Stihotzky János
 8 Tóth András

Nyári félév :

Abt Sándor
 Burger József
 Damkó József
 Führer Richárd
 5 Morgenstern Ede
 Stihotzky János
 7 Tóth András

NŐI OSZTÁLY.

Téli félév :

Balassa-Vaskovics Erzsi (rt. jel.)
 Bertalan Sarolta
 Báró Bothmer Gertrud
 Báró Braunecker Stina
 5 Bruck Hermina
 Doby Irma (rtan. jel.)
 Dorninger Anna (rtan. jel.)
 Drescher Eugénia
 Eisert Margit (rtan. jel.)
 10 Fehérvári Etelka (rtan. jel.)
 Fodor Róza
 Gebauer Gizella (rtan. jel.)
 Gemziczky Irma (rtan. jel.)
 özv. Gerhardt Alajosné
 15 Giffing Ida (rtan. jel.)
 Heinrich Etelka (rtan. jel.)
 Hermann Adolfina
 Hilberth Irén
 Hoffmann Ilona
 20 Kasselik Emilia (rtan. jel.)
 Kern Paula (rtan. jel.)
 Kircz Ráchel
 Klammer Mariska
 Kubesch Mariska (rtan. jel.)
 25 Ludmann Paula (rtan. jel.)

Nyári félév :

Balassa-Vaskovics Erzsi (rt. j.)
 Báró Braunecker Stina
 Bruck Hermina
 Doby Irma (rtan. jel.)
 5 Dorninger Anna
 Drescher Eugénia
 Eisert Margit (rtan. jel.)
 Fehérvári Etelka (rtan. jel.)
 Fodor Róza
 10 Gebauer Gizella (rtan. jel.)
 Gemziczky Irma (rtan. jel.)
 özv. Gerhardt Alajosné
 Giffing Ida (rtan. jel.)
 dr. Haraszty Gyuláné
 15 Heinrich Etelka (rtan. jel.)
 Hermann Adolfina
 Hilberth Irén
 Kasselik Emilia (rtan. jel.)
 Kern Paula (rtan. jel.)
 20 Kircz Ráchel
 Klammer Mariska
 Kubesch Mariska (rtan. jel.)
 Ludmann Paula (rtan. jel.)
 25 Machik Ilona (rtan. jel.)

Téli félév :

Machik Ilona (rtan. jel.)
 Mandl Stefánia
 Mikár Paula (rtan. jel.)
 Moesz Etelka (rtan. jel.)
 30 Nagy Jolán (rtan. jel.)
 Reichart Mariska (rtan. jel.)
 Róth Matild (rtan. jel.)
 Scholcz Margit (rtan. jel.)
 Stark Teréz
 35 Szegfi Erzsike
 Szent-Istványi Margit (rt. j.)
 Szijgyártó Lenke (rtan. jel.)
 Telkesy Valéria
 Tóth Mariska (rtan. jel.)
 40 Vogel Ilona

Nyári félév :

Mandl Stefánia
 Mikár Paula
 Moesz Etelka (rtan. jel.)
 Nagy Jolán (rtan. jel.)
 30 Nikolics Ilona
 Reichart Mariska (rtan. jel.)
 Scholcz Margit (rtan. jel.)
 Stark Teréz
 Szegfi Erzsike
 35 Szent-Istványi Margit (rt. j.)
 Szijgyártó Lenke
 Telkesy Valéria
 Tóth Mariska (rtan. jel.)
 39 Vogel Ilona

VENDÉGLÁTOGATÓK.

Téli félév :

Czapek Bruno
 Felsmann Alfréd
 Keleti Gábor
 Keuler József
 5 Korenika Pál
 Niederländer Adolf
 7 Welber Samu.

Nyári félév :

Czapek Bruno
 Demjén Zoltán
 Hoffmann János
 Isor Emil
 5 Keuler József
 Korenika Pál
 7 Vecsery János

Összesen : a téli félévben 142, a nyári félévben 144 növendék.

STATISZTIKAI ADATOK.

Az intézet növendékei közül volt:

	1-ső félév:	2-ik félév:
Rajztanító és rajztanárjelölt --- --- ---	67	66
Műkedvelő és művésznövendék --- ---	33	30
Képesített rajztanító és rajztanár --- ---	2	3
Nő --- --- --- --- --- --- --- ---	40	39
Összesen --- ---	142	144

Korra nézve voltak:

	1-ső félév:	2-ik félév:
16 és 20 év között --- --- --- ---	46	45
20 éven felül --- --- --- --- --- ---	96	99
Összesen --- ---	142	144

Előkészültségi fokra nézve:

	1-ső félév:	2-ik félév:
Érettségi vizsgálaton átesett --- --- ---	47	46
Előzetesen felsőbb körű tanulmányokat végzett --- --- --- --- --- --- --- ---	—	—
Előzetesen középtanodát látogattak ---	78	76
Előzetesen tanítóképezdét végeztek ---	6	5
Előzetesen alsóbb fokú iskolába jártak ---	11	17
Összesen --- ---	142	144

Vallásra nézve:

	1-ső félév:	2-ik félév:
Római katolikus --- --- --- --- --- ---	80	82
Helvét hitvallású --- --- --- --- --- ---	12	13
Ágostai hitvallású --- --- --- --- --- ---	27	25
Görög katolikus --- --- --- --- --- ---	3	2
Görög keleti hitvallású --- --- --- --- --- ---	4	4
Izraelita --- --- --- --- --- --- --- ---	15	17
Unitárius --- --- --- --- --- --- --- ---	1	1
Összesen --- ---	142	144

Anyanyelvre nézve:	1-ső félév:	2-ik félév:
Magyar	126	126
Német	8	9
Román	3	3
Tót	4	5
Szerb	1	1
Összesen	142	144

Állami rajztanár- és rajztanítójelölti ösztöndíjt élvezett	13	növendék
Kisebb államsegélyben részesült	9	"
Művészi ösztöndíjban részesült	6	"

Kiszolgáltatott ösztöndíjak és segélyek összege 6900 frt. Ezen kívül 1 növendék dr. Brassai Sámuel ny. egyetemi tanár bőkezűségéből 300 frtot, — 1 növendék 210 frtos Alapy-féle ösztöndíjat, — 1 növendék határőrvidéki és 1 Besztercze-Naszód vármegye részéről megszavazott ösztöndíjat élvezett.

Beiratási és tandíjban befolyt az 1894-95-iki tanév

téli felében	1155 frt — kr.
nyári felében	879 " — "
Összesen	2034 frt — kr.

A tandíj alól fölmentetett:

a téli tanfélévben	52	növendék
a nyári tanfélévben	55	"

A tanévi zárünnepély alkalmával alább nevezett összesen 21 növendék között kisebb (10, 20 és 30 frtos) jutalomdíjak osztattak ki. A jutalmazottak a következők:

Név:	Tárgy:
Balló Emil	Iparművészeti rajz és tervezés.
Damkó József	Mintázás.
Doby Samu	Iparművészeti rajz és tervezés.
Giffing Ida	Alakrajz és aquarell.
Háberditzel Károly	Ékítményes rajz.
Hrabetz Nándor	Ékítményes rajz.
Janky Sándor	Mintázás.
Kümmerle Pál	Alakrajz és ábrázoló geometria.
Lammel Antal	Ábrázoló geometria.
Löschinger Hugó	Alak- és ékítményes rajz.
Ludmann Paula	Aquarell és alakrajz.

Név :	Tárgy :
Machik Ilona... ..	Aquarell.
Milutinovics Lyubisa... ..	Alakrajz.
Nagy István	Mintázás.
Olofson Gusztáv	Alakrajz.
Oszwald Lajos	Szemléleti látszattan és mintázás.
Sebestyén Károly	Szemléleti látszattan.
Szontagh Tibor... ..	Alak-, ékítményes rajz és szemléleti látszattan.
Tóth László	Alakrajz.
Vladár Ernő	Ékítményes rajz és szemléleti látszattan.
Watzke Rezső	Ábrázoló geometria és látszattan.

Rajztanári és rajztanítói képesítő vizsgálatra jelentkezett az 1895. évben 36 jelölt. Vizsgálatra bocsáttatott 25.

Ezek közül képesítést nyert 17 jelölt, és pedig :

I. Középfokú és középfokú ipariskolai képesítést :

Balló Emil «jó»	Szádváry János «elégséges»
Csóbel Gyula «jó»	Uferbach Jenő «dicséretes»
Mérő István «jó»	Vass Béla «jó»
Rédlich József «jó»	Watzke Rezső «jó» általános osztály-
Simkó József «elégséges»	zattal.

II. Tanítóképző intézeti rajztanári, polgári iskolai, valamint ipartanműhelyi rajztanítói képesítést szerzett :

Dancsics Akos «elégséges»
Hoffmann János «jó»
Löw Gyula «jó» és
Schönleitner Károly «elégséges» általános osztályzattal.

III. Iparos tanoncziskolai rajztanítói képesítést nyert :

Bauer Endre «elégséges» általános osztályzattal.

IV. Rajztanítónői képesítést szerzett :

Giffing Ida «dicséretes»
Kassalik Emilia «jó»
Vaskovits Erzsébet «jó» általános osztályzattal.

A vizsgálaton nem jelent meg... ..	1 jelölt.
Pótvizsgálatra utasított	5 «
Visszalépett	2 «

TUDNIVALÓK A JÖVŐ TANÉVRE.

A beiratkozás az 1895—96-iki tanévre f. évi szeptember hó 5. 6. és 7-ik napjain d. e. 9—12 óráig az intézet igazgatósága által fog eszközölni.

A beiratási, valamint a félévi tandíj a beiratkozás alkalmával előzetesen lefizetendő. Ugyanekkor nyújtandók be a tandíjelengedés iránt, vagyontalansági és tanbizonyítványokkal fölszerelt kérvények is.

Ujonnán belépő növendékek, valamint a vendéglátogatók az első félévi tandíj alól föl nem mentetnek.

A felvételi vizsgálatok (próbarajzok készítése) szeptember hó 9. és 10-én fognak megejtetni.

Budapest, 1895. június hóban.

Keleti Gusztáv

igazgató.

AZ ORSZÁGOS

M. KIR. MINTARAJZISKOLÁNAK ÉS RAJZTANÁRKÉPZŐNEK

AZ 1894/5-IKI TANÉVRE MEGÁLLAPITOTT

TANÓRA RENDJE.

A) A rajztanár- és rajztanító-jelöltek részére.

OSZT.	ÓRA	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT
I.	8—10	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz
	10—12	Ékítményes rajz	Ékítményes rajz	Mintázás	Mintázás	Ékítményes rajz	
	2—4	Mintázás	Szemléleti látszattan				
	4—5	Planimetria	Bonczalaktan	Planimetria			
	5—6	Geometriai rajz					
	6—7				Planimetria	Planimetria	
II.	8—10	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz
	10—12	Ékítményes rajz	Ékítményes rajz	Mintázás	Mintázás	Ékítményes rajz	
	2—4	Mintázás					
	4—5		Bonczalaktan				
	5—6	Stereometria s ábr. geom.	Magyar irodalom	Stereometria s ábr. geom.		Stereometria s ábr. geom.	
	6—7	Geometriai rajz			Műtörténelem	Műtörténelem	
III.	8—10	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz
	10—12	Építészeti rajz	Építészeti rajz	Aquarell	Építészeti rajz	Építészeti rajz	
	2—4		Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	
	4—5		Ált. nevelés és oktatástan	Látszattan	Stereometria s ábr. geom.	Ált. nevelés és oktatástan	
	5—6	Geometriai rajz	Magyar irodalom			Magyar irodalom	
	6—7				Műtörténelem	Műtörténelem	

IV.		Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Szünet
8—10	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	
10—12	Építészeti rajz	Építészeti rajz	Építészeti rajz	Építészeti rajz	Építészeti rajz	Építészeti rajz	Építészeti rajz	Építészeti rajz	
2—4		Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	Iparművészeti rajz	
4—5									
5—6		Geometriai módszertan						Magyar irodalom	
6—7								Műtörténelem	

B) A rajztanítónő-jelöltek részére.

KEZDŐK		ÓRA	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT
		8—10	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz
		10—12	Ékítményes rajz		Szemléleti látszattan	Ékítményes rajz	Ékítményes rajz	Ékítményes rajz
		2—4				Geometria		
HALADÓK		8—10	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Alakrajz	Szemléleti látszattan
		10—12	Ékítményes rajz			Ékítményes rajz	Ékítményes rajz	Ékítményes rajz
		2—4	Aquarell	Aquarell	Aquarell	Aquarell	Geometria	Geometria
		4—5		Ált. nevelés és oktatástan			Ált. nevelés és oktatástan	Ált. nevelés és oktatástan
		5—6		Magyar irodalom			Magyar irodalom	Magyar irodalom

TARTALOM.

	Lapszám
Az intézet célja és feladata	3
Tanterv :	
I. Alakrajz és festés	3
II. Ékítményes rajz és festés	4
III. Építészet	5
IV. Műhelyi rajz	6
V. Vízfestészet	6
VI. Mintázás	6
VII. Geometria	7
VIII. Festészeti bonczalaktan	11
IX. Művészetek története	11
X. Nevelés- és oktatástan	11
XI. Magyar nyelv és irodalom	13
Kivonat az intézet alapszabályaiból és külön határozataiból	14
Az intézet tan- és segéd személyzete	18
Az intézet taneszközei	20
Új szabályzat a rajzitanításra képesítő vizsgálatokról	22
A m. kir. rajztanár-vizsgáló bizottság	35
Az intézet rendes növendékeinek egyéves önkéntesi kedvezménye	36
Az év történetéből	38
Az intézet növendékeinek névsora az 1894/95. tanévben	41
Statisztikai adatok	46
Tudnivalók a jövő tanévre	49
Tanóra rend	51

